

Cinsel ve Toplumsal Cinsiyete Dayalı Taciz ve Saldırı Politikalarının Analizi:

Türkiye'deki Üniversiteler için Araç Seti

Değerlendirme Listesi

İÇİNDEKİLER

Tanımlar	1
Yetki Alanı	3
Organizasyon.....	3
Bildirim	5
Acil/Geçici Tedbir ve Kurallar	6
Disiplin İşlemleri.....	7
Misilleme.....	8
İletişim.....	8
Önleme.....	9
Diğer	10

DEĞERLENDİRME LİSTESİ

Bu değerlendirme listesinin iki amacı vardır. Bunlardan birincisi üniversitelerde (ve başka kurumlarda) cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı taciz hakkında kavramsal ve pratik tartışma üretmektir. İkincisi ise politika geliştirme süreçlerinden sorumlu olan üniversite çalışanları için dikkate alınması gereken önemli konulara işaret ederek pratik bir rehber hazırlamaktır. Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) yönergeleriyle uyumlu olması gereken cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı taciz politikaları dahil, Türk eğitim sisteminin ve politika gereksinimlerinin özel durumlarının farkındayız.

TANIMLAR

Kim cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı tacizin potansiyel öznesi olarak görülmektedir?

- Kadınlar
- LGBTQI+ diğer bireyler
- Erkekler

Kim cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı taciz vakaları hakkında şikayette bulunabilir?

- Tacizin öznesi
- Tacizin tanığı
- Anonim

Hangi cinsel taciz türleri politikada göz önünde bulundurulmaktadır?

- Terfi, olumlu performans değerlendirmesi, uygun görev veya vardiya, öneriler, yeniden sınıflandırmalar vs. gibi cinsel tercihlere karşılık olarak istihdam yararları önermek
- Cinsel ilişkiyi veya tüm tarafların rızası veya bilgisi olmadan çıplaklığı gözlemeleme, fotoğraflama, video kayıtları veya başka yollarla kayıt altına alma
- Cinsel arzu ile bakma veya müstehcen imalarla diğer el-kol hareketleri
- Aşağılayıcı veya rahatsız edici olarak algılanan cinsel içerikli görüntülerin teşhiri
- Bir kişinin iş, not, referans mektubu nedeniyle gizli ya da açık cinsel kayırmalar talep etme
- Çıkma teklifi veya iletişim bilgileri için tekrarlayan istekler
- Özlü saldırı veya cinsel içerikli tehditler
- Cinsel ilgi reddi nedeniyle öç alma eylemleri
- İstenmeyen cinsel teklifler veya istekler
- Müstehcen yorumlar, şakalar veya imalar

İstenmeyen dokunma ve elleme

İlişki içi şiddet

Cinsel taciz ve tecavüz

Takip etme

Hangi tür toplumsal cinsiyete dayalı tacizler göz önünde bulundurulmaktadır?

Utandırma, aşağılama, ve/veya küçültücü yorumlar (bir kişinin gerçek ya da algılanan cinsiyeti, cinsel kimliği veya ifadesi, evlilik durumu, cinsel yönelimi veya görünüşü hakkında)

Bir kişiyi, gerçek ya da algılanan cinsiyeti, cinsiyet kimliği veya ifadesi, evlilik durumu, cinsel yönelimi veya görünüşü nedeniyle dışlama, onu toplum dışına itme veya ondan bilgi saklama

Bir kişinin rızası olmadan cinsel yönelimini veya kimliğini tehdit veya teşhir etme

Çalışanlara veya öğrencilere gerçek ya da algılanan cinsiyeti, cinsiyet kimliği veya ifadesi, evlilik durumu, cinsel yönelimi veya görünüşü nedeniyle daha zor vazifeler verme

Bir kişinin transgender, transseksüel ya da interseks olması nedeniyle ismini veya o isim için kullanılan zamiri bilerek yanlış kullanma, ya da o kişinin cinsiyet kimliği geçmişine sürekli atıflarda bulunma

Politika belgesinde cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı taciz göz önünde bulunduruluyor mu?

Politika belgesi, istenmeyen davranış veya rızadan ne anlaşıldığının açık tanımlarını içeriyor mu?

Politika belgesi öğretmen/öğrenci, veya müdür/çalışan gibi ast-üst ilişkisi bulunan pozisyonlardaki bireyler arasında rızaya dayalı veya rızaya dayalı olmayan ilişkilerden açık bir şekilde bahsediyor mu?

YETKİ ALANI

Politika belgesi kimleri kapsamaktadır?

- Öğrenci, öğretim üyeleri ve idari çalışanlar
- Öğrenci, öğretim üyeleri, idari çalışan ve kampüs veya öğrenci yurtları dahil okula ait alanlarda faaliyet gösteren taşeron firmalarda çalışanlarda

Politika belgesi nereleri kapsamaktadır?

- Üniversite kampüsünde ve üniversiteye bağlı öğrenci yurtlarında
- Üniversite kampüs veya üniversiteye ait öğrenci yurtlarının dışında eğer:
- Eylem üniversite ile ilgili veya üniversitenin düzenlendiği bir program ya da aktivite ile ilgili ise
  - Eylem üniversite mensubu bir kimse için düşman bir ortam yaratıyorsa

ORGANİZASYON

Cinsel ve cinsiyetçi taciz hakkında şikayetleri alan ve şikayetlere cevap veren, ve bu süreci koordine eden bir birim var mı?

Birimin yetkilileri, görevlerini etkili bir şekilde yerine getirebilecek uygun tecrübeye ve yeterli kaynağa sahip mi?

Birliğin görevleri, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şikayetleri etkili bir şekilde ele alacak ölçüde açıkça tanımlanmış ve yeterli midir?

- Vaka raporlarını ve resmi şikayetleri almak ve bunlara cevap vermek
- Mağdurun acil bakım ve sonraki hizmetleri alıp almadığından emin olunması gereklidir (bkz. Acil / geçici tedbir ve kurallar bölümüne)

- Materyaller, eğitim ve öğretim oturumları yoluyla kampüs içerisine tacizle ilgili farkındalığı artırmak
- Üniversitede ve bağlantı kurulan diğer kurumlarla iletişim ve kayıtların tutulmasını koordine etmek
- Verileri ve bilgileri yerel mevzuata uygun olarak toplamak ve raporlamak

Mağdur odaklı bir iletişim ve sevk süreci sağlanmış mı?

Birim cinsel ve cinsiyetçi tacize maruz kalmış kişilere destek ve hizmet veren diğer kurumlarla ortaklık tesis etmiş mi?

Dış organizasyonların bilgi ve uzmanlığı, cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı tacizi önleme ve bunlara cevap verme kapasitesinin geliştirilmesinde önemlidir ve aynı zamanda dış ortaklar potansiyel servis sağlayıcısı olarak hizmet verebilir. Ayrıca, bu alanda deneyim sahibi polis, sağlık ve toplum hizmeti verenlerle prosedürleri danışmak ve bunları koordine etmek önemlidir.

Hizmet 24 saat veriliyor mu?

Gizli/anonim danışma olasılığı var mı?

Gizli üniversite kaynağı, üniversitenin raporlama ofisine veya yasal mercilere cinsel saldırı dahil cinsel veya toplumsal cinsiyete dayalı taciz suçlamasını raporlamadan muaf olan kişidir (iddia edilen mağdur 18 yaşından küçük olması ya da kendisine ya da başkalarına karşı yakın bir tehdit olması durumları hariç). Bu kişi psikolojik destek verebilir ve cinsel veya toplumsal cinsiyete dayalı tacize maruz kalmış kişiye bütün raporlama seçeneklerini ve olası sonuçları sunabilir.

BİLDİRİM

Politika belgesi, cinsel ve cinsiyetçi tacize uğrayan kişiler için açık raporlama rehberi ve raporlama seçenekleri sağlıyor mu?

- Politika belgesi, resmi bir şikayetin hangi bilgileri içermesi gerektiğini açıkça belirtmelidir
- Bütün üniversite akademik ve idari çalışanlarının şahit olduğu olaylar raporlanmalıdır (gizli/anonim danışan dışında)
- Raporlama belli bir süre içerisinde hızla yapılmalıdır
- Hem öğrenci hem de çalışanlar için gizlilik düzeyi de dahil olmak üzere tüm raporlama seçenekleri verilmelidir

Her iki (mağdur ve suçlanan) tarafın prosedürel seçenekleri ve hakları açıkça tanımlanmış mı?

Koşullara ve olayın niteliğine bağlı olarak aşağıdaki usul seçenekleri göz önünde bulundurulabilir:

- Bir danışman yardımıyla taraflar arasında doğrudan iletişim
- Üçüncü taraf müdahalesi (gelecekteki davranışlar, iş yerinde yapılan değişiklikler veya uygun diğer yardımlar hakkında açık anlaşmalar yapabilecek dolaylı veya doğrudan arabuluculuk)
- Önleyici eğitim ve öğretim programları
- Disipline sevk

Bu seçenekler özellikle şu durumlarda yararlı olabilir: eğer bir bildirim üçüncü şahıslar tarafından veya anonim olarak yapılmışsa; her iki taraf da kayıt dışı bir süreci tercih ediyorsa ya da daha az ciddi ihlal içeren bir dava ise. Şikayetçi, herhangi bir zamanda resmi soruşturma yapma hakkına sahip olmalıdır.

Soruşturma, resmi bir disiplin sürecinin takip ettiği tarafsız ve eğitimli personel tarafından makul bir zaman çerçevesinde (ör. 60 gün) gerçekleştirilmelidir. Şikayetçi herhangi bir soruşturmanın yapılmasını istemese dahi, üniversite, iddiaların üniversite topluluğunun potansiyel bir riskini azaltmak için bir soruşturmaya ihtiyaç duyup duyulmadığını kendi belirleyecektir.

- Her iki taraf da şikayete nasıl cevap verildiğini, şikayetin nasıl çözüldüğü ve ne zaman temyiz yapılabileceği konusunda bilgilendirilmelidir.
- Her iki taraf da soruşturmaya katılma hakkına sahiptir; bunlar arasında şahitlerin tespit edilmesi ve soruşturma ile ilgili bilgilerin belirlenmesi ve/veya sağlanması da dahildir.
- Her iki taraf da danışman ya da danışman tarafından destek görme hakkında sahip olmalıdır.
- Taraflar ve tanıkların her ikisi de misilleme ve yıldırma olaylarına karşı korunma hakkına sahiptir.
- Uyuşturucu ve alkol ihlalleri (gönüllü tüketim) olması halinde disiplin cezasına çarptırılmaması hakkına sahip olmalıdır.
- Resmi soruşturma yapılması halinde, her iki taraf da soruşturma raporunun bir nüshasını nasıl elde edecekleri konusunda bilgilendirilme hakkına sahiptir

Politika, acil/geçici tedbirler ve yerel yasaların izin verdiği ölçüde tarafların gizliliği sağlıyor mu?

Cinsel taciz ve saldırı vakalarının soruşturulması ve bildiri hakkındaki kurallar yerel kanunlarla uyumlu mu?

ACİL/GEÇİCİ TEDBİR VE KURALLAR

Cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı taciz hakkında bir bildirim/şikayet alınması üzerine şikayetçinin ve üniversitede bulunan kişilerin sağlığı ve güvenliği ile ilgili acil değerlendirme yapılmalıdır. Hakların yazılı açıklaması, raporlama seçenekleri (polise rapor etme hakkı dahil), gizlilik konuları ve mümkün olan sonuçların çeşitliliği, mevcut üniversite ve kamu kaynakları şikayetçiye sağlanmalıdır.

Olaya karışan tarafların sağlığının korunması ile tutarlı olarak tarafların üzerindeki etki ve sıkıntıların en aza indirilmesi için tedbirlerin uygulanması ve bunun sağlanması için şu kamu hizmetleri göz önünde bulundurulabilir:

☐ İletişimi kısıtlayıcı yönergeler, uzak durma mektupları, ya da üniversiteden uzaklaştırma	☐ Müfredat dışı veya spor aktivitelerinde kısıtlamalar
☐ Rehberlik ve diğer sağlık hizmetleri tedbirleri	☐ Yasal ya da aile planlaması yardımı
☐ Refakatçi sağlanması	☐ Üniversiteden atılma
☐ Akademik konaklama	☐ Konaklama

DİSİPLİN İŞLEMLERİ

Politika ihlali durumunda cezalar öngörüyor mu?

Cezalar farklılaştırılmış mı ve cinsel ve cinsiyetçi tacizin şiddetine göre belirlenmiş mi?

☐ Görevden alma/işten çıkartma (cinsel saldırı durumlarında)	☐ Bir akademik yıla kadar uzaklaştırma
☐ Gözaltında tutarak uzaklaştırma	☐ Gözaltı
☐ Uyarı	

Bir şikayetçinin şikayetinin asılsız olduğunu makul bir şekilde bildiği bekleniyorsa, saldırı suçlamasının kötü niyetli olduğuna karar verilebilir, ve bu durumda şikayetçiye karşı disiplin işlemi başlatılabilir. Eğer asılsız olduğu ispatlanan bir şikayetin iyi niyetle yapıldığı anlaşılırsa, disiplin işlemi başlatılamaz.

MİSİLLEME

Politika, taciz ve/veya saldırı vakasını bildiren eden kişilere karşı misillemeleri önleyici maddeler bulunduruyor mu?

Politika, tehdit ve misilleme çabalarına karşı disiplin işlemlerini belirtiyor mu?

İLETİŞİM

Politika belgesi, üniversitede bulunan bütün kişiler için kolayca erişilebilir mi?

- Üniversitenin resmi web sayfasında
- Yurtlarında dahil olduğu üniversite kampüsünde
- Politika belgesi, rehber ve bildirim için yapılmış bir web sitesinde

Politika, cinsel taciz veya saldırı vakalarında suçlunun, üniversite disiplin kurallarını neden ihlal ettiğini ve yaptığı eylemin hangi cezai işlemlere tabi olabileceğini açıklıyor mu?

İletişim materyalleri, öğrencilerin, çalışanların ve öğretim üyelerinin yanı sıra üniversitenin dahili ve haricindeki CTCTS ile mücadele konusunda uzmanlığa sahip ortaklarla işbirliğinde bulunularak mı geliştirildi?

Cinsel ve cinsiyetçi tacizden bahseden herhangi politika/rehber/protokolün eşlik ettiği kolay anlaşılır bir prosedür belgesi var mı?

Yeni politikaların ve bildirim süreçlerinin anlaşılmasını sağlamak için iletişim ve bilinçlendirme stratejileri, tüm öğrencileri, personeli ve öğretim üyelerini hedef alıyor mu?

CTCTS ile mücadele belgesi, basın bültenleri, broşürler, posterler, radyo ve video spotları ve web tabanlı mesajlar gibi birden çok dağıtım modeli kullanılarak sürekli olarak kamuoyuna duyuruldu mu?

Bütün bu mesajlar, raporlamadan sorumlu kişilerin isimlerini ve bilgilerini, kampus dışındaki görevlilerin ve çevrimiçi kaynaklara ait isim ve irtibat bilgilerini içermelidir. Bazı kampüsler, tüm kampüs binalarının kapılarına taciz konusunda çıkartmalar yapıştırmaktadır.

ÖNLEME

Politika, eğitim, kurs ve bilinçlendirme kampanyaları gibi önleyici tedbirler alıyor mu?

Hem online hem de yüzyüze olacak şekilde aşağıdaki konuları farklı formatlarda içeren üniversite genelinde eğitim ve kurs programlarının olması önemlidir:

☐ Şiddetin etkisini ve tacize uğramış kişilerin hayatlarında travmayı göz önünde bulunduran yöntemleri kullanarak cinsel şiddete cevap verilmesi	☐ Rızanın öğelerinin açıklanması, cinsel ve cinsiyetçi tacizi normalleştiren cinsiyet temelli beklentiler ve kültür temelli normlar
☐ Cinsel ve cinsiyetçi taciz vakalarında potansiyel disiplin işlemlerinin açıklanması	☐ Cinsel ve cinsiyetçi taciz bildirim hakkında hakların ve seçeneklerin tanımlanması
☐ Gizlilik, teşhir ve bildirim yükümlülükleri konularının açıklanması	☐ Cinsel saldırı dahil cinsel ve cinsiyetçi tacizin farklı yönlerden tanımlamak
☐ Bütün taraflara yardım etmek için hizmet ve kaynakları belirleme	☐ Görgü tanığı müdahalesi kursu

---

Erkekleri ve bütün erkek üniversite gruplarını hedefleyen eğitim ve kurs programları da önemlidir. Bu tür programlar cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı tacizi önlemek için erkeklerin tek başına ya da toplu olarak ne yapabileceğini araştırmalıdır. Öğrenciler ve çalışanlar için ayrı ayrı uygun hale getirilmiş modüllerle bütün üniversite öğrenci ve çalışanlarının her yıl eğitim ve kursa katılmaları zorunlu hale getirilmelidir. Bir kursun içeriği tarafından tetikleneceği hakkında endişesi bulunan cinsel tacize maruz kalmış bir kişi alternatif bir kurs alabilmelidir.

DiĞER

CTCTS ile mücadele, üniversite toplumunun ihtiyaçlarını yansıtacak şekilde düzenli olarak gözden geçiriliyor mu?

Temsil edici ve dışlanmış seslerin duyulmasından emin olmak için CTCTS ile mücadele belgesi gözden geçirilirken öğrenci, çalışan ve akademisyenlerle beraber cinsel şiddete maruz kalan kişilere de başvurulmalıdır.

Cinsiyet-bilinçli öğretim yöntemleri üniversitenin bütün programlarında uygulanıyor mu??

Öğrenciler/doktora öğrencileri danışman ve rehberlerini koşulsuz olarak değiştirme hakkına sahip mi?

Çalışanların ve öğrencilerin terfi ettikleri çalışma/çalışma ortamı hakkındaki görüşlerini ifade ettikleri serbest bir tartışma ortamı mıdır?

Çalışanların ve öğrencilerin kendi işleri hakkındaki görüşlerini ifade ettikleri serbest bir tartışma ortamı var mı?

